

М. В. Русін,
к. е. н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Національний університет "Львівська Політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1176-5688>
Я. І. Сух,
аспірант, Національний університет "Львівська Політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6809-4894>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.5.188

ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

М. Rysin,
PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Theoretical and Applied Economics, Lviv Polytechnic National University
Y. Sukh,
Postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

EFFICIENCY OF ANTI-CORRUPTION TOOLS OF THE PUBLIC PROCUREMENT SYSTEM IN UKRAINE

У статті здійснено емпіричний аналіз особливостей здійснення публічних закупівель в Україні. Досліджено причини та наслідки виникнення корупційних схем при здійсненні публічних закупівель та використання коштів бюджету. Досліджується, які саме аспекти закупівель можуть створювати умови для корупції та втручання недобросовісних учасників. Визначено основні фактори, що обмежують ефективність системи публічних закупівель в Україні. Проаналізовано структуру ринку публічних закупівель по регіонах, а саме оцінено очікувану вартість закупівель та кількість оголошених тендерів у 2020–2023 рр. Акцент зроблено на дослідженні тенденцій зміни публічних закупівель в умовах воєнного стану в Україні у прифронтових зонах. Значну увагу присвячено формуванню методологічних підходів до оцінки ефективності системи публічних закупівель та удосконаленні методів управління публічними закупівлями. Охарактеризовано основні інструменти антикорупційного впливу на систему публічних закупівель у напрямі підвищення її ефективності. Авторами розроблено пропозиції щодо превентивної боротьби із корупцією у сфері публічних закупівель, сформовано практичні рекомендації для вдосконалення системи на державному та організаційному рівнях.

The article provides an empirical analysis of the peculiarities of public procurement in Ukraine. The causes and consequences of the emergence of corruption schemes in the implementation of public procurement and the use of budget funds have been studied. It is being investigated which aspects of procurement can create conditions for corruption and interference by unscrupulous participants. The main factors limiting the effectiveness of the public procurement system in Ukraine have been identified. The article discusses measures to prevent corruption and increase transparency in the process of public procurement using the PROZORRO and DOZORRO systems as an example. The report "War and PROZORRO" prepared by the Transparency International Ukraine team within the project "Re:silience. Re:covery. Re:construction. (Re:Ukraine project)" regarding the openness

and accessibility of procurement under martial law, the effectiveness of public procurement is used by the authors of the article to study the change of the system in the conditions of the war in Ukraine.

The structure of the public procurement market by region was analyzed, namely the estimated cost of procurement and the number of announced tenders in 2020–2023. The authors estimated the expected cost of public procurement, which made it possible to analyze the amount of funds planned for procurement costs in each individual region, as well as the number of announced tenders, which allowed to estimate the volume of activity of participants in the field of procurement. Emphasis was placed on the study of trends in changes in public procurement under the conditions of martial law in Ukraine in the front-line zones. Considerable attention is devoted to the formation of methodological approaches to the evaluation of the effectiveness of the public procurement system and the improvement of public procurement management methods. The main tools of anti-corruption influence on the public procurement system in the direction of increasing its effectiveness are characterized. The authors have developed proposals for the preventive fight against corruption in the field of public procurement, and formulated practical recommendations for improving the system at the state and organizational levels.

Ключові слова: публічні закупівлі, публічне управління, конкурентність, корупція, корупційні ризики, антикорупційна політика, Прозорро, ефективність.

Key words: public procurement, public management, competitiveness, corruption, corruption risks, anti-corruption policy, Prozorro, efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Публічні закупівлі в Україні є важливим інструментом регулювання витрат державних коштів та забезпечення прозорості та конкуренції у сфері закупівель державними органами товарів, послуг або оплати виконання робіт від приватних компаній. Сутність цього процесу полягає у виборі найбільш вигідних пропозицій від постачальників товарів, робіт чи послуг для задоволення потреби держави чи місцевого самоврядування. Законодавство та процедури, пов'язані із публічними закупівлями, регулюються законом України "Про публічні закупівлі" [1], який визначає основні принципи та правила проведення цього виду торгів. Однією із ключових особливостей публічних закупівель є відкритість та прозорість процесу, що забезпечується через публікацію інформації про закупівлі в електронних системах, а також доступ до участі для всіх зацікавлених сторін. Крім того, важливим аспектом є забезпечення конкуренції, що сприяє отриманню максимально вигідних умов для держави та платників податків.

У цьому контексті важливо розглядати роль публічних закупівель як інструменту, що сприяє не лише ефективному використанню бюджетних коштів, стимулює розвиток підприємництва, підвищення якості наданих послуг, але й відповідає вимогам виконання Угоди про асоціацію України із Європейським Союзом щодо боротьби з корупцією.

Нові електронні системи публічних закупівель українського уряду стали кроком вперед у боротьбі із корупцією, але вони не гарантують повного її усунення. Для того щоб досягти значного зменшення корупції, необхідні додаткові заходи, такі як посилення фінансового контролю, підвищення відкритості та залучення громадськості до моніторингу процесів закупівель. Роз-

робка антикорупційної політики в Україні направлена на вдосконалення правового каркасу для запобігання корупції, зміцнення інституцій контролю та нагляду, впровадження прозорих механізмів прийняття рішень, збільшення свідомості громадськості та співпраці із міжнародними партнерами.

Вимірювання впливу антикорупційної політики на ефективність системи публічних закупівель набуває особливої актуальності в контексті зростання видатків державного бюджету на безпеку і оборону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Основні положення щодо захисту конкурентних інтересів та запобігання конфліктам інтересів для фізичних осіб та організацій, які беруть участь у державних закупівлях викладені у Законі України "Про публічні закупівлі".

Теоретичні основи процесу здійснення публічних закупівель товарів та послуг від третіх сторін від імені уряду висвітлені у працях таких вітчизняних фахівців, як Азаренкової Г. М., Буряченко А. Є., Жибер Т. В. [2], Висоцької І. Б. [3], Круп'як І., Карлін М. І., Кошкіної К. О. [4] Ткачик Ф. П., Крисовата К. В. [5] та інших.

Особливості розвитку публічних закупівель в Україні в контексті євроінтеграції розглянуто у науковій праці Карлін М. І., Кошкіної К. О. [4], визначено виклики та можливості, які дає процес євроінтеграції та потенційний вплив на малі та середні підприємства.

У статті Надії Бігун [6] розглянуто способи, яким Prozorro, електронна платформа із закупівель в Україні, адаптувала свою роботу відповідно до поточного військового стану в країні. Акцентовано на нових заходах для забезпечення прозорості та ефективної угоди, а також введення заходів для запобігання корупції та

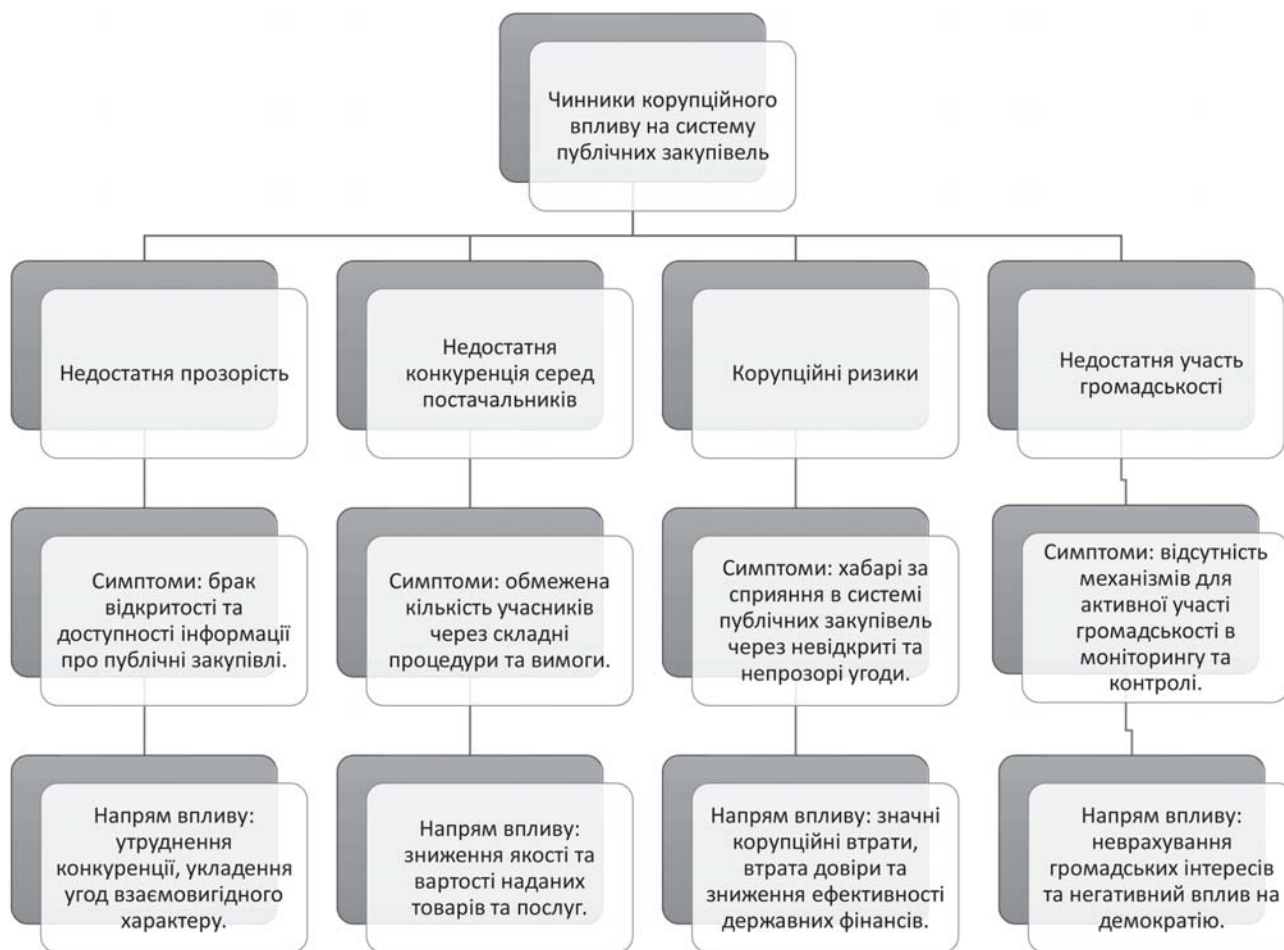

Рис. 1. Основні симптоми та напрями впливу корупційних чинників на систему публічних закупівель

Джерело: складено авторами самостійно.

збільшення прозорості у процесі закупівель. Актуальним є Звіт "Війна і PROZORRO" [7] підготований командою Трансперенсі Інтернешнл Україна в межах проєкту "Re:silience. Re:covery. Re:construction. (Re:Ukraine project)" щодо відкритості і доступності закупівель в умовах воєнного стану, результативності публічних закупівель.

З метою систематизації підходів до визначення ефективності діючої системи публічних закупівель ми опираємось на дослідження авторів Азаренкової Г., Бураченко А., Жибер Т. [2] щодо обґрунтування стратегії для покращення ефективності заходів із запобігання корупції в державних закупівлях із застосуванням електронних аукціонів. На думку Ткачик Ф. П., Крисоватої К. В. [5] ефективність державних закупівель в Україні слід розглядати щодо різних аспектів процесу закупівель, таких як ефективність, прозорість та загальна продуктивність.

Також цінним є дослідження Кириленко О., Русін В. [8] щодо напрямів мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Основний акцент зроблено на нинішніх трендах, спрямованих на створення кращих умов для учасників торгів та запобігання фінансовим маніпуляціям у сфері державних закупівель. Це включає розширення списку порушень і посилення штрафних санкцій.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає в аналізі ефективності системи публічних закупівель в Україні з урахуванням прозорості, конкуренції та цілей боротьби з корупцією. Для подальшого удосконалення методів публічного управління у сфері публічних закупівель важливо визначити, як саме антикорупційні інструменти здійснюють вплив на підвищення прозорості, захист економічної конкуренції та подолання корупції у цій сфері.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здійснення публічних закупівель українським урядом є суттєвим аспектом державного управління, спрямованим на ефективне використання бюджетних коштів та забезпечення якісними товарами, роботами чи послугами потреб громадян та інших суб'єктів. Однак, незважаючи на існуючі законодавчі рамки та реформи, у системі публічних закупівель виникають численні виклики та проблеми. Однією з ключових проблем у сфері публічних закупівель в Україні є недостатня прозорість та конкурентність процесу. Це підтверджується неодноразовою фіксацією випадків корупції, укладання взаємовигідних угод учасниками торгів та порушень принципів відкритості. Ці аспекти суттєво впливають на ефективність використання

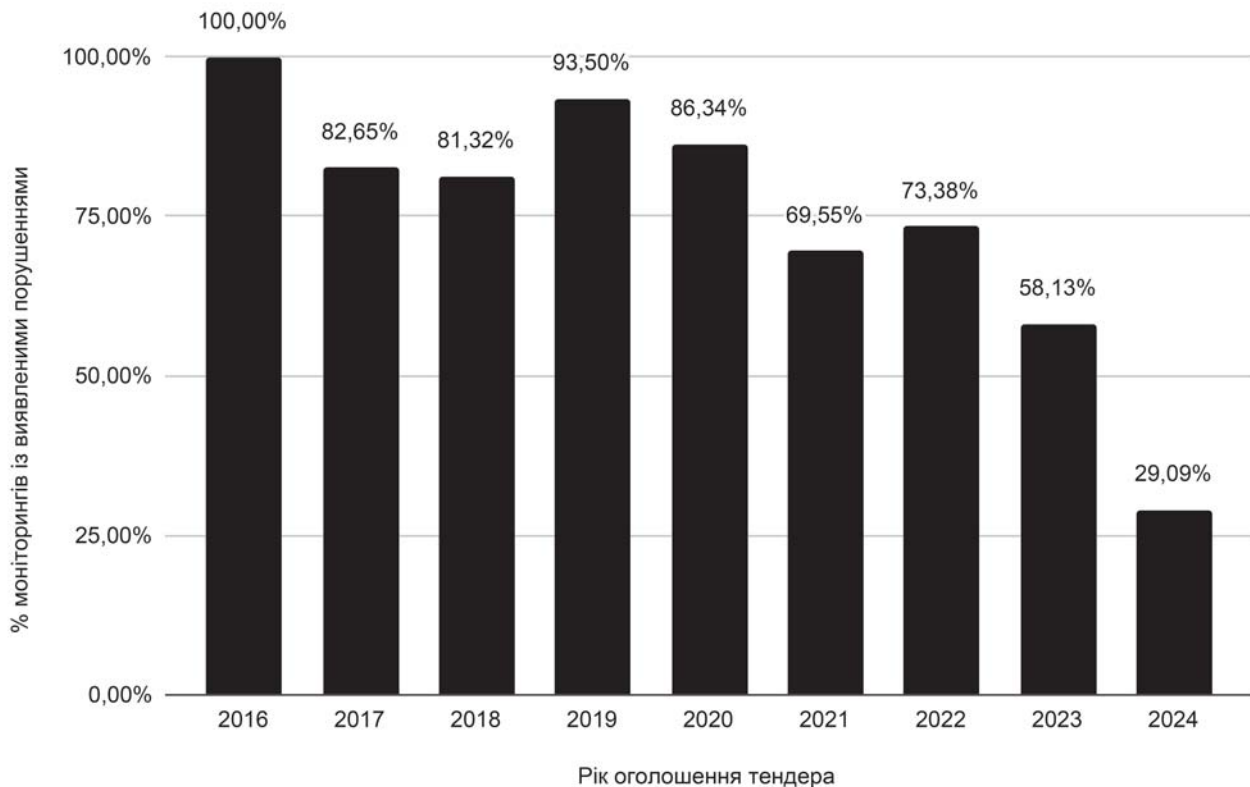

Рис. 2. Частка виявлених порушень при проведенні тендерів публічних закупівель

Джерело: складено авторами на основі [12].

бюджетних коштів та довіру громадськості до державних установ.

Крім того, існує проблема недостатньої участі та конкуренції серед постачальників. Обмежений доступ до інформації, складні процедури та непрозорі умови укладання контрактів знижують кількість зацікавлених сторін та призводять до формування обмеженого кола учасників, що може негативно позначитися на якості та ціні отриманих товарів та послуг.

Ці проблеми не лише порушують принципи ефективного управління, але й обмежують розвиток підприємництва та призводять до невикористання потенціалу конкуренції для підвищення якості та ефективності публічних закупівель.

Електронна система закупівель Prozorro і Закон України "Про публічні закупівлі" були розроблені у 2015 році, щоб реформувати глибоко корумповану систему закупівель. У 2021 році закупівлі через систему перевищили 1,1 трлн грн або 18% ВВП України. За підсумками 2021 року в ній працювало більше 40 тис замовників і більше 260 тис постачальників [9].

Починаючи з 2016 року основні стейкхолдери уже звикли до електронних закупівель та відкритих даних і сприймають їх як звичний інструмент прозорості закупівельних процедур за бюджетні кошти та максимальної залученості бізнесу. Проте, так було не завжди. До появи електронних закупівель їх проводили у паперовому форматі, і вони, як правило, асоціювалися із корупцією [10].

Протягом 5 років Prozorro допомогло заощадити українському населенню близько 6 мільярдів доларів державних грошей, тоді як мережа DOZORRO проана-

лізувала майже 40 000 тендерів з високим ризиком, які були визначені в системі. Загальна вартість цих "проблемних" тендерів становила майже 1 мільярд доларів. Ці результати є великою перемогою за прозорі, етичні та ефективні державні закупівлі в Україні [11].

За оцінками експертів ефективність Prozorro прийнято вимірювати такими відносними показниками, як рівень конкуренції чи відносної економії. Остання в 2021 і в 2022 роках складає майже 6%. Це означає, що замовник, провівши тендер, в середньому отримував ціну на 6% нижче від рівня очікуваної вартості. Але це не означає, що ціна нижча на 6% за "роздрібну/магазинну" чи деяку умовну "еталонну" ціну. У скептично налаштованих колах вважають, що очікувана вартість, яка формується замовниками, завищена і тому кінцева ціна, яку отримують замовники, буде такою ж, або не суттєво нижче, ніж би було при укладенні прямих договорів поза Prozorro. Разом з цим фактів, які б підтверджували чи спростовували це твердження поки було не достатньо [9].

Здійснимо детальний аналіз проблеми ефективності здійснення державних закупівель та мінімізації корупційного впливу зацікавлених сторін, її симптомів та напрямів впливу (Рис. 1).

При розгляді чинника недостатньої прозорості, як важливого аспекту впливу на систему публічних закупівель, ми вважаємо, що оцінка рівня прозорості в рамках сучасних технологій та стандартів є актуальною. Брак прозорості може створити середовище для корупції, оскільки відсутність відкритих процедур та доступності інформації робить можливим приховування фактів шахрайства та підкупу. Коли закупівельні про-

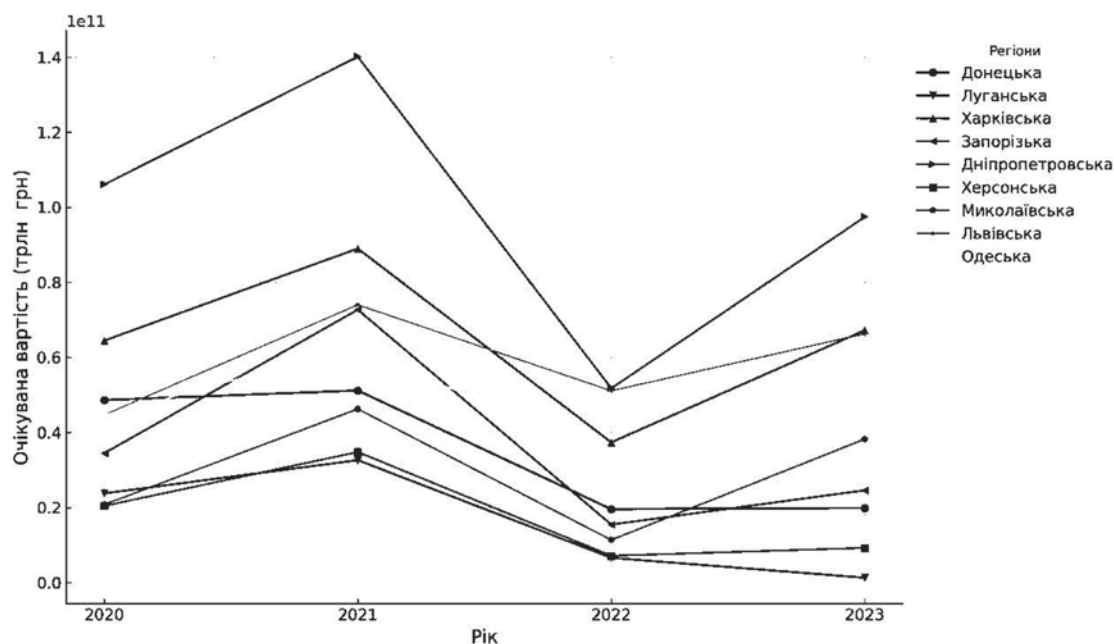

Рис. 3. Динаміка очікуваної вартості закупівель у прифронтових та суміжних регіонах України (2020–2023)

Джерело: складено авторами на основі [12].

цеси не прозорі, може виникати ситуація, коли гроші витрачаються на непотрібні або низькоякісні товари чи послуги. Це може призвести до втрати довіри громадськості до державних інституцій і втрати грошей платників податків.

Відмінною особливістю розвитку публічних закупівель є вивчення можливостей підвищення конкуренції серед постачальників шляхом впровадження моделей участі та заохочення нових учасників системи публічних закупівель. На нашу думку, слід звернути увагу на розробку превентивних стратегій та механізмів виявлення корупційних схем у сфері публічних закупівель, а також на створення механізмів активної участі громадськості та їх вплив на прийняття рішень у цій сфері.

Ці чинники можуть взаємодіяти між собою та створювати вразливість системи публічних закупівель, що може бути використано для корупційного впливу. Зазначені проблеми становлять серйозні виклики для системи публічних закупівель в Україні.

Аналіз динаміки публічних закупівель за останні роки показує, що стан контролю в системі Прозорро, яка є основним інструментом моніторингу публічних закупівель в Україні, може викликати певне занепокоєння. Протягом періоду з 2016 по 2023 рік відбувся певний спад у відсотку виявлених порушень під час моніторингів органами контролю в системі Прозорро. Розглянемо динаміку виявлення порушень за даними моніторингу у розрізі оголошених тендерів із 2016—2024 рр. на рисунку 2.

Якщо в 2016 році 100% моніторингів призвели до виявлення порушень, то в 2023 році цей показник склав лише 58,1%. Це може свідчити не лише про певний прогрес у контролі, але й про можливе зниження його ефективності, особливо у контексті забезпечення прозорості та правомірності публічних закупівель. Такий тривож-

ний тренд вимагає уваги та пошуку можливих заходів для вдосконалення системи контролю та забезпечення її ефективності в майбутньому.

Враховуючи складні обставини сучасності, важливо врахувати, що війна має значний вплив на процеси публічних закупівель. Отже, належить провести аналіз цього впливу та визначити, як Україні вдається адаптуватися до умов військового конфлікту. Від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України до кінця серпня 2022 загальна кількість лотів у системі Prozorro порівняно з аналогічним періодом 2021 року впала у 2,6 разів, а конкурентних — у понад 4 рази.

Для нашого дослідження скористаємося публічно доступними даними у системі Прозорро. Окремо варто зауважити, що наразі з відкритих джерел неможливо встановити, скільки точно закупівель відбулося в Україні від початку повномасштабного вторгнення. Дані — дуже важливий ресурс, який дозволяє самій владі ухвалювати зважені та ефективні рішення. Значна кількість даних про договори, укладені з 24 лютого 2022 року, має бути в Державній казначейській служби України (ДКСУ) [7].

Для оцінки інтенсивності проведення публічних закупівель у нашому дослідженні ми розглянемо два ключові показники. Перший з них — очікувана вартість закупівель, що відображає суму коштів, заплановану для витрат на закупівлі у кожному окремому регіоні. Другий показник — кількість оголошених тендерів, який дозволяє оцінити обсяг активності у сфері закупівель. Використовуючи ці дані разом з середньою кількістю пропозицій на кожен тендер — що відображає рівень конкуренції на ринку, ми плануємо сформулювати рейтинг регіонів за кількістю проведених закупівель. Це дозволить зробити висновки про активність кожного регіону у цій сфері порівняно з іншими. Такий комплексний аналіз дозволяє отримати повну картину стану ринку

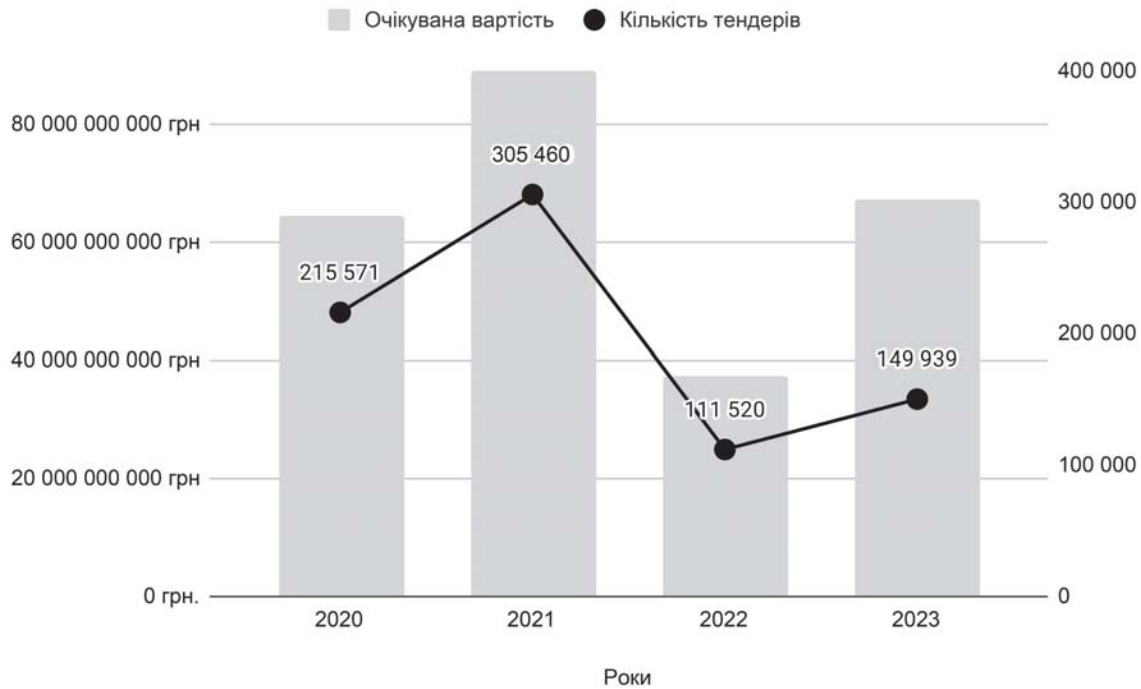

Рис. 4. Динаміка очікуваної вартості закупівель та кількості тендерів у Харківській області (2020—2023)

Джерело: складено авторами на основі [12].

закупівель у кожному конкретному регіоні протягом року.

За результатами аналізу даних, представлених на рисунку 3 за 2020—2023 роки, можна виокремити ключові зміни та тенденції у сфері державних закупівель по регіонах України.

У 2020—2021 роках ми спостерігали великий обсяг державних закупівель у Київській області. Очікувана вартість складала 693.7 млрд гривень, а кількість оголошених тендерів становила 966,277. Ці дані підтверджують статус Києва як економічного та адміністративного центру країни. Рейтинг області за кількістю закупівель був найвищим, що свідчить про активну участь у державних тендерах.

У 2022 році спостерігається значне зменшення очікуваної вартості закупівель до 289.7 млрд гривень та кількості тендерів до 111,946. Це може бути пов'язано з початком військових дій та переорієнтацією бюджету на оборонні потреби та невідкладні витрати.

У 2023 році спостерігається відновлення обсягів закупівель до 439.2 млрд гривень з кількістю тендерів 149,910. Це зростання порівняно з 2022 роком може свідчити про адаптацію до воєнних умов та збільшення інвестицій в інфраструктурні та соціальні проекти.

На цю динаміку вплинули кілька ключових чинників та подій. По-перше, війна та безпекові загрози вплинули на економіку та бюджет, змінивши пріоритети на оборонні витрати. З іншого боку, економічна адаптація вимагала зусиль уряду та місцевих адміністрацій, які шукали додаткові джерела фінансування, в тому числі через міжнародну допомогу. Крім того, початок проектів з відновлення та розвитку інфраструктури також сприяв збільшенню обсягів державних закупівель у регіоні.

Тепер давайте зосередимося на аналізі динаміки публічних закупівель у прифронтовій Харківській області. Проведення аналізу дозволить виявити цікаві тенденції та події, що відображаються в регіональних державних закупівлях протягом останніх років.

Перш за все, важливо відзначити географічне значення області як стратегічно важливого регіону на сході України, з близькістю до російського кордону та розвитком промисловим, науковим та освітнім секторами. До початку війни в 2022 році область активно розвивалась, привертаючи інвестиції у промисловість та науку, особливо високотехнологічні галузі, такі як ІТ та інженерія.

Вплив військових дій на область виявився значним і негативним. Початок повномасштабного вторгнення призвів до обстрілів та бойових дій, що призвело до руйнувань інфраструктури та великих змін у житті місцевого населення. Потреба в оборонному обладнанні та захисних засобах суттєво зросла, що відобразилося в збільшенні витрат на військові закупівлі.

Однак, разом із викликами війни, з'явилися і можливості для відновлення. Міжнародна допомога та ініціативи з відновлення інфраструктури, житла та соціальних об'єктів стали важливими аспектами в адаптації до нових умов.

З огляду на ці фактори, динаміка державних закупівель у Харківській області показує значні зміни, особливо з початком війни (рис. 4). У 2023 році спостерігається зростання обсягів закупівель, спрямованих на вирішення нагальних потреб в обороні та безпеці, а також на підтримку відновлення регіону.

У Львівській області спостерігається стабільність у динаміці публічних закупівель порівняно з іншими регіонами. За останні роки відбулося незначне зниження

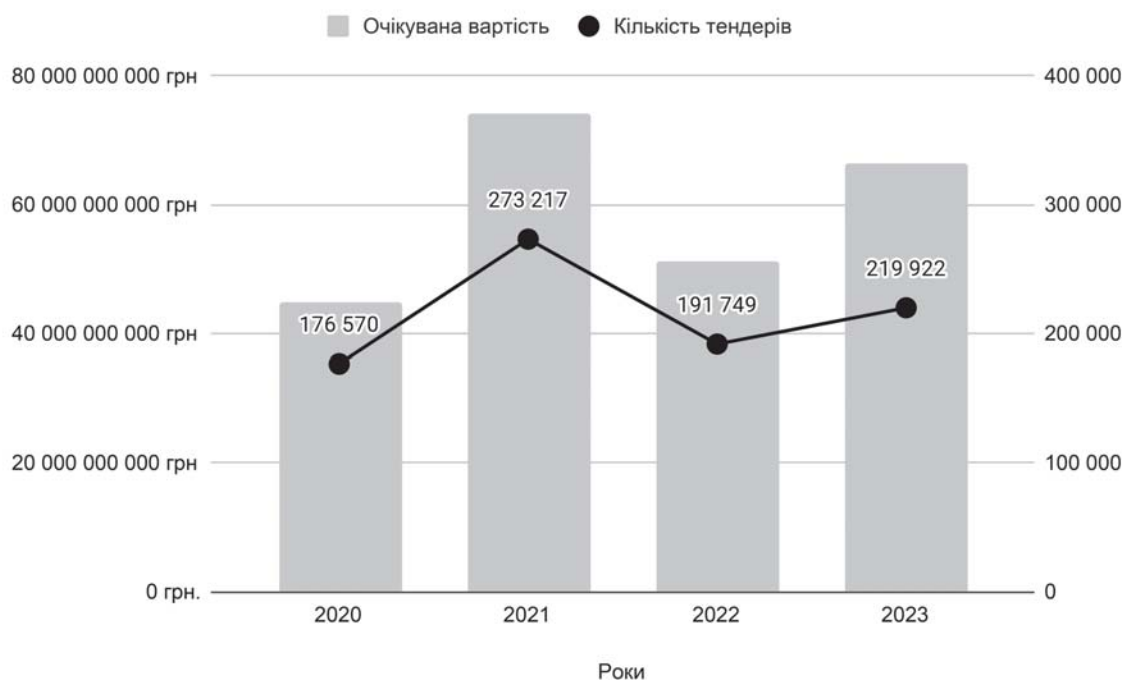

Рис. 5. Динаміка очікуваної вартості закупівель та кількості тендерів у Львівській області (2020—2023)

Джерело: складено авторами на основі [12].

показників у 2022 році, але у 2023 році відбулося подальше зростання як ми можемо бачити на рисунку 5.

Ця стабільність частково пояснюється західною локацією регіону, яка робить його відносно безпечним від прямих воєнних дій. Це сприяє економічній стабільності та залученню внутрішніх та міжнародних інвестицій. Однак, військові дії можуть впливати на деякі аспекти публічних закупівель, зокрема на інфраструктурні проекти та потреби в оборонному обладнанні.

Події, такі як розвиток туристичної галузі, інфраструктурні проекти та збільшення обсягів експорту до Європейського Союзу, також мають вплив на динаміку публічних закупівель у Львівській області, але вони можуть бути обмежені або змінені в контексті воєнних подій і їх наслідків.

Аналіз показує, що динаміка державних закупівель в Україні за останні роки значно варіюється залежно від регіону, причому воєнні дії мають прямий вплив на економічну активність і можливості для реалізації державних закупівель. Регіони, які зазнали найбільшого впливу війни, демонструють зниження обсягів закупівель, в той час як більш віддалені від зони конфлікту або менш постраждалі регіони показують ознаки відновлення або навіть зростання активності в цій сфері.

Попри виклики, пов'язані з війною, багато регіонів демонструють здатність до відновлення та зростання, особливо у сфері державних закупівель. Відновлення у 2023 році може відображати загальну тенденцію до стабілізації та адаптації до нових економічних умов, з акцентом на відновленні інфраструктури, залученні інвестицій та розширенні міжнародної співпраці.

Київська область залишається лідером за обсягами державних закупівель, незважаючи на коливання показників, що підкреслює її центральну роль у економіці країни.

Війна мала прямий та глибокий вплив на Харківську область, що вимагало значного збільшення державних закупівель у сфері оборони та відновлення. Незважаючи на складнощі, в регіоні тривають роботи з відновлення та адаптації до нових умов, що відображається у збільшенні обсягів закупівель для підтримки стабільності та розвитку. Стратегічне географічне положення та роль Харківської області як промислового та наукового центру потребують подальших інвестицій у відновлення та розвиток регіону.

У той же час, Донецька та Луганська області демонструють значне зменшення показників, що відображає вплив конфлікту та окупації на економічну активність у цих регіонах.

Нарешті, західні області, такі як Львівська та Івано-Франківська, відзначаються стабільнішою динамікою, що може бути пов'язано з відносною віддаленістю від зон бойових дій та притоком внутрішніх переселенців та інвестицій.

Детальний аналіз симптомів прояву чинників корупційного впливу, а також визначення нових актуальних аспектів публічного управління дозволяє зрозуміти, що проблема не лише існує, але й має великі наслідки для держави, громадян та бізнес-спільноти. Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу до аналізу та систематизації критеріїв публічного управління та впровадження відповідних антикорупційних інструментів впливу, спрямованих на покращення ефективності та прозорості системи публічних закупівель (Таблиця 1).

Існуюча законодавча база створює основу для управління публічними закупівлями в Україні, але потребує деякої модернізації для врахування сучасних викликів. Запропоновані підходи до розв'язання проблем включають зміцнення контролю, спрощення процедур та активне залучення громадськості. Ефективне по-

Таблиця 1. Характеристика інструментів антикорупційного впливу системи публічних закупівель в Україні

Інструменти	Сильні сторони	Слабкі сторони
Законодавчий каркас	прийнятий закон «Про публічні закупівлі» створює важливий юридичний фундамент для регулювання публічних закупівель в Україні.	не достатньо механізмів контролю та відповідальності для забезпечення ефективності та відсівання корупційних ризиків.
Процедури та методи	Закон передбачає використання електронних систем для проведення торгів, що забезпечує більшу прозорість та доступність.	складність існуючих процедур для деяких учасників може обмежити конкуренцію та участь у торгах.
Зміцнення контролю та відповідальності	перегляд та посилення механізмів аудиту та контролю може допомогти виявленню та запобіганню корупційним схемам.	необхідно уникати перевищення повноважень, щоб не завдати шкоди конкурентному середовищу.
Спрощення процедур для підвищення конкуренції	спрощення та стандартизація процедур може привести до збільшення кількості учасників та поліпшення якості закупівель.	необхідно уникати занадто великої спрощеності, яка може призвести до втрати контролю та неефективного використання коштів.
Електронні закупівлі	забезпечення відкритості, доступності та моніторингу всіх етапів закупівельного процесу.	ризик порушення безпеки даних, фальшиві тендерні пропозиції або підроблені дані, проблеми з розумінням і використанням електронних систем.
Залучення громадськості	розробка механізмів для активної участі громадськості може забезпечити додатковий рівень контролю та зрозуміння потреб громади.	важливо враховувати різноманітність інтересів громадськості та забезпечити об'єктивність участі.
Етичний кодекс та професійні стандарти	сприяння підвищенню свідомості про корупційні ризики та зміцнення дотримання принципів чесності та інтегритету.	недостатнє фінансування програм з впровадження та забезпечення відповідних навчальних та інформаційних ресурсів.

Джерело: складено авторами на основі [1; 5; 8; 9].

єднання цих заходів може сприяти покращенню ефективності та прозорості системи публічних закупівель в Україні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Переходячи від емпіричного аналізу до висновків, ми бачимо, що наше дослідження відкриває нові горизонти для розуміння системи публічних закупівель в Україні. Розкриття потенціалу антикорупційних інструментів та їх впливу на ефективність цієї системи є критично важливим для підвищення прозорості та справедливості в державному секторі. Це дослідження не лише підкреслює існуючі виклики, але й вказує на шляхи їх подолання через інноваційні підходи та реформи:

1. Потреба в оптимізації процесів — законодавчий каркас має сильні сторони, але його вдосконалення та оптимізація може покращити ефективність публічних закупівель.
2. Необхідність комплексного підходу — ефективна реформа системи публічних закупівель повинна враховувати не тільки технічні аспекти, але й зацікавленість різних груп учасників.
3. Важливість відповідальності та контролю — збільшення рівня відповідальності та контролю є перспективним напрямом для забезпечення прозорості та уникнення корупційних ризиків.

Важливість комплексного аналізу та глибокого розуміння механізмів публічних закупівель не може бути недооцінена. Отримані дані та спостереження відкривають нові можливості для зміцнення антикорупційної політики, що може привести до значного зниження рівня корупції у сфері публічних закупівель. Дослідження структури ринку публічних закупівель в Україні дозво-

лило визначити учасників ринку, їхню концентрацію в регіональному аспекті, ступінь конкуренції.

За результатами нашого дослідження, ми рекомендуємо подальше впровадження та розвиток електронних систем закупівель, які демонструють значний потенціал у забезпеченні відкритості та зниженні корупційних ризиків. Разом із тим, залучення громадськості та підвищення обізнаності серед усіх учасників процесу є ключовими для підтримки сталого розвитку та посилення довіри між державою та суспільством.

Література:

1. Закон України "Про публічні закупівлі" від 25.12.2015 р. № 922-VIII. Верховна Рада України — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 07.02.2024).
2. Азаренкова Г., Бураяченко А., Жибер Т. Антикорупційна ефективність у публічних закупівлях. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Харків. 2020. Том 2. № 33. С. 66—73.
3. Висоцька І. Б. Публічні закупівлі в Україні: сутність, необхідність та особливості проведення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 1. С. 12—22.
4. Карлін М. І. Кошкіна К. О. Особливості розвитку публічних закупівель в Україні в контексті євроінтеграції. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. № 4 (20). С. 120—126.
5. Ткачик Ф. П., Крисовата К. В. Ефективність функціонування публічних закупівель в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 7. — URL: <http://www.economy->

nya.com.ua/?op=1&z=8044 (дата звернення: 07.02.2024).

6. Бігун Н. Як Prozorro адаптується до умов воєнного часу. Економічна правда. 2022. URL: <https://pravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/> (дата звернення: 08.02.2024).

7. Юрій Гермашев. Звіт "Війна і PROZORRO". Трансперенсі Інтернешнл Україна. 2022. — URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2022/11/Vijna-i-Prozorro_DOZORRO-TI-Ukraine.pdf (дата звернення: 11.02.2024).

8. Кириленко О., Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Світ фінансів. 2020. № 2 (63). С. 62—76. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1320/1324> (дата звернення: 11.02.2024).

9. Олексій Грибановський. Вплив Prozorro: яку реальну економію забезпечує електронна система. Центр Вдосконалення закупівель Київської школи економіки, 2022. URL: https://cep.kse.ua/article/impact-of-prozorro/impact-of-prozorro.pdf?fbclid=IwAR3ShGNm2w9_9i_rmwhiqHJfUFkZpqc02pqCfMgRcGPCIOnd9HL-bdMgFHM (дата звернення: 14.02.2024).

10. Національне агентство з питань запобігання корупції. Корупційні ризики під час проведення публічних закупівель в умовах воєнного стану, 2023. — URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kor-ryzyky_zakupivli.pdf (дата звернення: 14.02.2024).

11. USAID / UK aid проєкт "Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах". Новини. — URL: <https://tapas.org.ua/all-uk/news-uk/dosiahnennia-ukrainy-u-rozvytku-tsyfrovykh-tekhnohij-vidznachyly-u-shtatakh/> (дата звернення: 14.02.2024).

12. Публічний модуль аналітики BI Prozorro — URL: <https://bi.prozorro.org/hub/stream/aaec8d41-5201-43ab-809f-3063750dfafd> (дата звернення: 11.02.2024).

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On public procurement", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19>. (Accessed 07 February 2024).

2. Azarenkova, H., Buriachenko, A., and Zhyber, T. (2020), "Anti-corruption effectiveness in public procurement", Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, vol. 2 (33), pp. 66—73.

3. Vysotska, I. B. (2018), "Public procurement in Ukraine: Essence, necessity, and conduct features", Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs, vol. 1, pp. 12—22.

4. Karlin, M. I., and Koshkina, K. O. (2020), "Features of public procurement development in Ukraine in the context of European integration", Economic Journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University, vol. 4 (20), pp. 120—126.

5. Tkachyk, F. P., and Krysovata, K. V. (2020), "Efficiency of public procurement functioning in Ukraine", Efficient Economy, vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8044> (Accessed 07 February 2024).

6. Bigun, N. (2022). "How Prozorro adapts to wartime conditions", Ekonomichna Pravda, available at: <https://pravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/> (Accessed 08 February 2024).

7. Hermashev, Y. (2022). Report "War and PROZORRO", Transparency International Ukraine, available at: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2022/11/Vijna-i-Prozorro_DOZORRO-TI-Ukraine.pdf (Accessed 11 February 2024).

8. Kyrylenko, O., and Rusin, V. (2020), "Directions for minimizing financial fraud in public procurement", World of Finance, vol. 2(63), pp. 62-76., available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1320/1324> (Accessed 11 February 2024).

9. Hrybanovskiy, O. (2022), "Impact of Prozorro: What real savings does the electronic system provide", Procurement Excellence Center of the Kyiv School of Economics, available at: https://cep.kse.ua/article/impact-of-prozorro/impact-of-prozorro.pdf?fbclid=IwAR3ShGNm2w9_9i_rmwhiqHJfUFkZpqc02pqCfMgRcGPCIOnd9HL-bdMgFHM (Accessed 14 February 2024).

10. National Agency on Corruption Prevention (2023), "Corruption risks during public procurement in conditions of martial law", available at: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kor-ryzyky_zakupivli.pdf (Accessed 14 February 2024).

11. USAID / UK aid project (2021), "Transparency and Accountability in Public Administration and Services", available at: <https://tapas.org.ua/all-uk/news-uk/dosiahnennia-ukrainy-u-rozvytku-tsyfrovykh-tekhnohij-vidznachyly-u-shtatakh/> (Accessed 14 February 2024).

12. Public Analytics Module BI Prozorro (2024), available at: <https://bi.prozorro.org/hub/stream/aaec8d41-5201-43ab-809f-3063750dfafd> (Accessed 11 February 2024).

Стаття надійшла до редакції 22.02.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663